

VERTEC.

Izbaja
1. dné v
meseču
in stoji
za celo
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.
Po
pošti:
za celo
leto 2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.

Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
šent-
peter-
skem
pred-
mestji
hš. št. 15
v Lju-
bljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 8.

V Ljubljani 1. avgusta 1873.

Leto III.

Vesela tovarišija.

Le skupaj tovariši, hitro z mano!
V zeleni gozdíček vas peljem saboj.
Kjer tički prelubi veselo pojó
In sapice mile pihljajo hladnó;
Zapeli si bodemo pesmico vsi,
Ki se nam iz gerla najlepše glasi.
Tralá tralá tralá.
Vesel'ga smo sercá.

Prijatli smo zvesti, smo čversti, mladi,
Brez skérbi, težave, kaj maramo mi;
V zelenji in cvetji pred nami je vse
Prihodnost najlepša mladini cvetě.
Zatoraj zapojmo, prijatli, lepó,
Da daleč po gozdu odmévalo bo;
Tralá tralá tralá
Vesel'ga smo sercá.

Zdaj hitro tovar'si, da pridemo prej
V zeleni gozdíček, — zatorej naprej!
Po stezi med drevjem, kjer vetrič pihlja,
In memo hladivna vodica šumljá.
Iz celega gerla zapojmo krepkó,
Ni bati se hud'ga, je jasno nebó;
Tralá tralá tralá
Naj poje vsak, kdor zná.

I. T.

Pet Andersenovih povestic, ki je luna pripoveduje.

(„Vertecu“ poslovenila Lujiza Pesjakova.)

I.

„Včera,“ tako mi je pripovedovala luna, „gledala sem na ozko s hišami ograjeno dvorišče. Kokoš z enajstimi piščeti je ležala tam in majhna nežna deklica je skakljala okolu njih; kokoš je kokljala in vsa prestrašena razprostirala

perotnici nad mladiče. V tem hipu je prišel deklčin oče in jo karal; jaz pa sem plávala naprej in nisem več mislila na to. Ali nocoj, le malo trenotkov je tega, gledala sem zopet na ono dvorišče.

Vse je bilo tiho; kmalu pa je prišla mala deklica, splazila se je prav tiho do kokošinjaka, odrinila zapah in smuknila notri h koklji in k piščetom; upile so glasno in trepetale; deklica je tekala za njimi: videla sem vse na tanko, kajti kukala sem skozi luknjo v zidu. Jezila sem se nad neporednim otrokom in vesela sem bila, ko je prišel oče, in jo je še ostreje karal nego včeraj; prijel jo je za roko; ona pa je glavico nagnila nazaj, in modre oči so bile polne debelih solz. „Kaj delaš tukaj?“ je vprašal oče. „Kokoš sem hotela poljubiti, in jo zaradi včeraj odpusčenja prositi — ali nisem se upala tebi povedati tega!“

In oče je poljubil sladko nedolžnost na čelo, jaz pa sem jo poljubila na oči in na usta.“ —

II.

Luna je pripovedovala: „Videla sem ko je kadét postal oficir in prvič oblekel bliščečo uniformo; videla sem mlado dekle v nevestinej opravi in knezinjo srečno v krasnem kinču: ali nikoli nisem zagledala bláženstva, ki bi bilo enako onej majhnej štiriletnej deklici, katero sem opazovala nocoj. Dobila je novo višnjavo obleko in nov klobuk rožnate barve; baš je pomerjala lišp in vsi so zahtevali luči; lunini žarki, ki so prešinjali okna, niso bili dosti svetli; vse druga svečava se je morala prižgati.

Tú je stala deklica čisto terda, kakor lesena punčka; boječe je od sebe tiščala lakti, da se nisti dotaknili nove obleke in perste je moléla daleč narazen. Kako bláženstvo je žarelo iz njenih oči, iz vsega njenega obličja! „Jutri pojdeš na sprehod v tej obleki,“ rekla je mati in hčerka je gledala presrečna na svojo opravo. „Mati!“ je vskliknila, „kaj neki si bodo mislili psički, ko me bodo videli v tem lišpu?“ —

III.

„Videla sem, ko je jokala majhna deklica,“ pravila je luna, „jokala se je nad zlôbo svetá. Najlepšo punčko je dobila v dar. Oj, ta punčka je bila krasna in nežna! Ustvarjena ni bila za terpljenje svetá. Ali bratje deklčini, veliki, neporedni dečki, so punčko posadili visoko gori na drevo in potem zbežali. Deklica ni mogla doseči punčke, ni jej mogla pomagati doli in zato se je jokala, in punčka je menda tudi jokala, raztezala je roki mej zelenimi vejami in vsa nesrečna je bila videti. Dà, to je terpljenje svetá, o katerem je mamica tolikokrat govorila. Oj, uboga punčka! Mračilo se je že; in kedar noč popolnoma nastopi! Ali naj mari sama sedi na drevesi vso noč? Nè, nè! Tega ni pustilo sočutje uboge deklice. „Jaz останem pri tebi!“ rekla je, dasiravno jej ni bilo posebno dobro pri serci. Zdelo se jej je že, kakor bi videla čepeti v germovji male škrate z visokimi špičastimi kapami, a bolj zadej v temnem drevoredu so plesale dolge pošasti: bliže in bliže so prihajale in stezale roke proti drevesu, kjer je sedela punčka; smijale so se zasramovaje in kazale nanjo s persti. Oh, kako hudo je bilo deklici! — „Pa, ako se nismo pregrešili,“ mislila si je, „ne more se nam bližati nikakoršno zlô. Ali sem morda vendar storila kakošen

greh?“ In premišljevala je. „Oj, dà! zasmehovala sem ubogo raco z rudečo cunjó na nogi; šepala je tako čudno, da sem se morala smijati. In greh je posmehovati se živalim.“ Gledala je k višku k punčki. „Ali si ti tudi zasmehovala žival?“ vprašala je in bilo je, kakor da bi punčka prikimala z glavo.“

IV.

„Bilo je v majhnem mestu,“ pravila je luna, „se vé da že v preteklem letu, ali tó nič ne dé, videla sem vse prav na tanko; nočoj sem brala to stvar v časnikih, pa tam ni bilo popisano tako razločno. V gostilnici je sedel medvedar pri večerji, medved pa je bil privezan zunaj za skládanico, ubogi medved, ki ni nikomur hudega storil, da si je bil pač videti dosti divji. Gori pod streho v revnej izbici so se igrali v svitu svojih žarkov trije mali otroci; najstarejši je bil kakih šest let star, najmanjši ne več kakor dve. „Klač, klač!“ je šlo gori po stopnicah; kedó je neki to? Vrata se odpró — medved, veliki, kosmati medved! Dolgčas mu je bilo na dvorišči in našel si je pot po stopnicah. Vse sem videla,“ je dejala luna, „otroci so se zelo ustrašili velike kosmate zverine; vsak se je splazil v svoj kотиček; ali medved je našel vse tri in jih vohal, a storil jim nič žalega ni.“ „To je pač velik pes,“ mislili so si otroci in božali so medveda; medved se je ulegel na tla, najmanjše dete splezalo je nanj in skriválo rumeno kodrasto glavico v njegov črn kozuh. Kar vzame najstarejši deček svoj boben ter bobna, da lje strašno ropotalo po izbi; medved se postavi na zadnji nogi in začne plesati; kako lepó je bilo to videti; vsak deček je potem prijel za svojo puško, tudi medved je hotel imeti svojo, in prav v redu jo je deržal: izverstnega tovariša dobili so ž njim. Zdaj so stopali drug za drugim: ena, dvé! ena, dvé! V tem hipu je prijel nekedo za kljuko; odperla so se vrata, in mati stopi v izbo. Ko bi bil videl, dragi moj poslušalec, njeni strah, njeni kot kreda beli obraz, na pol odperta usta, okamenele oči! — Prav iz duše veselo jej je kimalo najmanjše dete in v svojem jeziku zaupilo glasno: „Mama, mi se igramo vojake!“ — Potem je prišel medvedar!“ —

V.

„Jaz ljubim otroke,“ pripovedovala je luna, „posebno male, ki so prav smešni. Včasih pokukam mej zagrinjalom in polico v izbo, kedar ne mislijo name. Všeč mi je gledati je, ako se morajo sami slačiti. Najpred prileze majhna gola rama iz oblačila, potem roka; ali pa vidim, kako se sezuvajo in nežna, bela, polna nožica se prikaže, nožica prav da bi jo poljubila, in jaz jo poljubim!“

Kaj sem hotéla reči? Nočoj sem gledala skozi okno, pred katerim ni viselo zagrinjalo, kajti nihče ne stanuje nasproti. Videla sem celo trumo malih otrok, vsi bratje in sestre; mej njimi je bila deklica, komaj kake štiri leta stara, ali „oče naš“ vam je znala moliti, kakor le malo kedó. Mati je sedela vsak večer pri njenej posteljici in je poslušala kako moli, potlej jo je poljubila in čakala, da je deklica zaspala, kar se je zgodilo tako naglo, kakor se le oči zatisniti morejo. Nočoj sta bila dva večjih otrok malo neporedna: prvi je skakljal po enej nogi v svojej dolgej in belej ponočnej srajčki, a drugi je stal na stolu obdan z oblačili vseh drugih otrok in je rekel: „To so žive podobe!“ Tretji in četrti sta spravljala perilo lepo poredoma v predalnik in tako mora tudi biti. Mati je

sedela pri postelji najmanjšega otroka in je ukazala, da naj zdaj vsi molčé, ker bode mala „oče naš“ molila. Gledala sem čez lampo v posteljico male, kjer je ležala na tenkejši belej prevleki, ročici skleneni, drobno obličje pa resno in pobožno; molila je na glas „oče naš.“ „Kaj pa je to,“ seže jej mati v besedo, „kedar moliš, daj nam denes naš vsakdanji kruh, pristaviš zmirom nekaj po tihoma, česar umeti ne morem. Povedati mi moraš, kaj je?“ Mala je molčala in nekako zmešano gledala svojo mater. „Povej, kaj praviš razen prošnje: daj nam denes naš vsakdanji kruh?“ „Nikari ne bodi huda, ljuba mati; molila sem: in prav obilo surovega masla nanj!“ —

Bog je oče sirot.

Tine je imel samo očeta še; mati mu je umerla že v zgodnej mladosti.

Njegov oče je bil tergovec, in je imel dosti posla pri svojih opravkih, a vendar poleg tega ni pozabil svojega sina. Skerbno ga je pošiljal v šolo, in Tine se je prav pridno učil ter se s tem hvaležnega izkazoval svojemu očetu.

Tine je bil deset let star, prav prijazen in vesel deček. In zakaj bi tudi ne bil vesel? Vsaj mu ni ničesar manjkalo, in oče ga je kot svojega edinca neizmerno ljubil.

Ali njegova vesela leta niso trajala dolgo; veselje njegovih pomladnih let grenile so kmalu britke solzice.

Ne to, da je njegov oče pri trgovini mnogo izgubil, ne to — ampak hujši udarec britke osode ga je zadel.

Dobri njegov oče je nagloma izbolel in že skorej pol drugo leto bolan ležal v postelji. Nobeno zdravilo ni pomagalo nič, in oče je vsak dan postajal slabejši.

Imel pa je Tinetov oče bogatega prijatelja, Štefana po imenu. Ta mu je v boleznih tudi posojeval novcev na hišo.

Nekega dne, ko Tinetov oče vidi, da ga moči bolj in bolj zapuščajo, in se mu zadnja ura njegovega življenja bliža, pošlje po svojega prijatelja Štefana. Sè solznimi očmi ga prosi, naj on, ako ga Bog pokliče iz tega sveta, skerbí za ubogega Tineta, ki po njegovej smrti ne bode imel ne očeta ne matere.

„Tebi ga izročim, dragi moj Štefan! Vsaj si mi bil dosihdob zmirom dober in zvest prijatelj, imej me tudi po smrti še v blagem spominu in skèrbi za mojega Tineta. Matere nima več in zdaj bode moral še mene izgubiti; kam se bode pač revež podal! Zapustiti mu nimam ničesar, kajti to, kar sem si bil prihranil v boljših letih, pobrala mi je, kakor veš, nesreča in dolga bolezen. — Po mojej smrti vzameš ti moje posestvo za dolg; oj prosim te Štefan, vzemi tudi še mojega Tineta.“ Tako je govoril bolni oče svojemu prijatelju Štefanu.

Štefan obljubi očetu, da bode za Tineta skerbel prav po očetovski in bode gledal tudi na to, da se Tine izšola.

Kar je oče že dolgo prej čutil, to se je zdaj tudi zgodilo. Vsak dan je prihajal slabejši in nekega jutra se loči s težkim srcem od svojega sina Tineta za zmirom.

Štefan je prevzel po očetovej smrti hišo in tudi zapuščenega Tineta, ki je vedno zdihoval in jokal po svojem rajnem očetu.